

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 12. september 2007 truffet vedtak i

- Sak nr:** 67/07 (arkivnr: 200700571-22)
- Saken gjelder:** Klage fra politiadvokat A på tingrettsdommer B ved X tingrett
- Utvalgsmedlemmer:** Eva Nygaard Ottesen (leder)
Jon Høyland
Halvor Kjølstad
Trine Buttingsrud Mathiesen
Inger Lise Gjørsv
- Inger Lise Gjørsv møtte som varamedlem for Wenche Frogn Sellæg, som hadde forfall.
- Offentlighet:** Vedtaket er offentlig, jf. offentlighetsloven § 2.
- Vedtak:** Tingrettsdommer B gis kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.

Innledning:

Ved brev av 27. juni 2007 har politiadvokat A inngitt klage på tingrettsdommer B ved X tingrett. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt tingrettsdommer B, som ved brev av 14. august 2007 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra meddommerne C og D, og forsvareren, advokat E. Sorenskriver F ved X tingrett er orientert om klagen, og har den 15. august 2007 avgitt uttalelse.

Saksfremstilling:

Tingrettsdommer B administrerte hovedforhandling i straffesak ved X tingrett den 15. mai 2007. Advokat E var forsvarer for tiltalte. Aktor i saken var A.

Som meddommere fungerte C og D.

Klager – politiadvokat A – har i hovedsak vist til følgende:

Tiltalebeslutningen gjaldt flere forhold, begått på tre forskjellige tidspunkt under hovedforhandlingen. Fra klagen siteres:

”Ved avhør av den tiltalte kom det til et punkt hvor den tiltalte var usikker på hva han skulle si. Han spurte derfor retten om han skulle forklare seg om det aktuelle forholdet. Da smalt det illsint fra B at han ikke ville ha den tonen i retten. Den tiltalte spurte om retten ville høre nærmere om forholdet. Da hamret B klubben i bordet og forklarte illsint at en slik oppførsel var uønsket.

Fornærmede i to av postene hadde med seg et barn i barnevogn. Hun hadde fått opplyst fra rettens resepsjon at hun kunne ta med barnet, men at hun måtte spørre dommeren. Tingrettsdommer sa at rettssalen ikke var egnet for barn, men at de måtte forsøke å tilpasse avhøret. Under forklaringen til fornærmede begynte barnet å pludre. Da smalt det illsint fra B: ”Dette er ikke noen barnehage. Du skulle ha skaffet barnevakt før du kom hit”. Fornærmede ble mildt sagt overrasket over denne reaksjonen og svarte at hun hadde fått lov til å komme inn og forklare seg med barnet tilstede. B repliserte krast med at det var hennes ansvar å skaffe barnevakt og at det ikke var ekspedisjonens ansvar å være barnevakt. Da sa fornærmede at hun ville gå. B svarte da at: ”Det kan du ikke gjøre. Du er innkalt her for å forklare deg og hvis du går får du rettergangsbøt”. Fornærmede svarte at ”Det gir jeg faen i”. B svarte at ”Det gjør du ikke. Hvis du går får du rettergangsbøt”. Det kom frem at fornærmede først hadde tatt opp med politiet spørsmålet om hun kunne ha med seg barn. Politiet hadde svart at det var greit. Deretter hadde hun snakket med resepsjonen i retten, som også sa at det var greit. B var likevel ikke ferdig med å være høyrøstet og sa at han ville forfølge saken.

Da den neste fornærmede kom i skade for å si at noe var ”dritt”, smalt det illsint fra B at han ikke ville ha slik språkbruk i retten. Her skulle vi opptre høflig. Avhøret ble avsluttet på en normal måte.

En tilhører kom ved én anledning inn i salen og tingrettsdommer B spurte hvem han var. Han svarte at han var broren til tiltalte. ”Ha deg ut”, var reaksjonen fra B.

Saken ble deretter avsluttet på normal måte

Som møtende aktor finner jeg det vanskelig å ha en administrator som behandler impliserte i saken på en slik måte som ovenfor beskrevet. Det fremsettes derfor klage over Bs opptreden i saken.”

Innklagede – tingrettsdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Han er usikker på hva som egentlig anføres i den delen av klagen som beskriver situasjonen under tiltaltes forklaring. Av den grunn finner han det vanskelig å gi kommentar. Han antar at han reagerte på tiltaltes oppførsel da han forklarte seg. Generelt kan han opplyse at han konsekvent påtaler uhøflig eller annen upassende opptreden i retten, jf. domstolloven § 133. Og dersom det ikke nytter med en muntlig irettesettelse, hender det at han finner det nødvendig å slå i dommerbordet med klubben. Etter hans vurdering er det en betydelig overdrivelse å hevde at han var ”illsint”, selv om han hevet stemmen og benyttet dommerklubben.

Han husker at aktor meddelte til retten at en fornærmede i saken som skulle avgi forklaring, hadde med seg et barn. Han uttalte at hovedforhandling i en straffesak ikke er noen barnehage og at hun burde ha skaffet seg barnevakt. Men på grunn av den korte tid som var avsatt til hovedforhandlingen, sa han at de fikk se hvordan det gikk og meddelte til aktor at han tillot at vitnet tok med seg barnet inn. Etter en stund begynte barnet – som lå i barnevogn - å gråte slik at forhandlingene ble forstyrret. Det er riktig at han ble irritert og at han sa til vitnet at hun burde ha skaffet seg barnevakt. Det er også riktig at han reagerte skarpt mot vitnet – herunder truet med rettergangsbot – da hun opplyste at hun ville forlate rettssalen. Han kan vanskelig se at han opptrådte kritikkverdige da han påtalte dette, i det hun måtte være klar over at en rettssal ikke er noe forum for små barn. Det er en betydelig overdrivelse å si at han var ”illsint”.

Han kan ikke huske episoden hvor han skal ha påtalt et vitnes bruk av ordet ”dritt”. Han pleier imidlertid å påtale upassende opptreden og kan ikke se noe kritikkverdige i dette.

Han kan ikke huske å ha vist en tilhører ut av salen, men legger til grunn at så skjedde. Han vil på det sterkeste tilbakevise at han viste han ut fordi han var tiltaltes bror. Dette ville vært en ulovlig handling. Han antar at grunnen må ha vært at tilhøreren forstyrret forhandlingene, hvilket han konsekvent reagerer mot.

Forsvarer – advokat E – har i hovedsak uttalt følgende:

Den aktuelle straffesaken ligger noe tid tilbake og han har problemer med å huske detaljer vedrørende enkeltforhold. Politiadvokat A sin fremstilling av faktum fremstår som riktig, men han er svært usikker på de eksakte ord som ble brukt av de impliserte.

Meddommer – C – har i hovedsak uttalt følgende:

Som meddommer kan han vanskelig si seg enig i klagen som aktor har rettet mot tingrettsdommeren B. Dommeren har hevdet med styrke at respekt for rettens verdighet med hensyn til både atferd og uttrykksmåte, er ubetinget.

Det kom helt uventet på retten at en fornærmede stilte i retten med et spedbarn i barnevogn. Hun hevdet at resepsjonen hadde uttalt at dette var greit. Ettersom innkalling til rettsmøtet var gitt god tid i forveien, måtte man kunne forvente at vedkommende hadde ordnet seg med barnevakt. Hennes atferd og uttrykksmåte var heller ikke slik det sømmer seg i et rettsmøte.

Han er oppmerksom på at både tiltalte og fornærmede tilhører samme minoritetsgruppe og at dette kan innebære manglende kjennskap til forventet atferd i dette land, men å klage på tingrettsdommeren for hans krav på respekt for hva som forventes i en norsk rettssal er vel å gå litt for langt.

Meddommer – D – har i hovedsak uttalt følgende:

Hun kan bekrefte hendelsen. Hun oppfattet tingrettsdommer B som en meget ryddig, men vel autoritær person. B var bestemt på takt og tone og respekt for rettens gang.

Hun forstår dommerens reaksjon vedrørende vitnets oppførsel og uttalelser.

Domstolleder – sorenskriver F – har i hovedsak uttalt følgende:

Han ber Tilsynsutvalget innhente uttalelser fra andre aktører som var tilstede under rettsmøtet.

Generelt ønsker han å understreke at X tingrett er opptatt av dommeretiske spørsmål og av at domstolens arbeid skal være preget av god og respektfull behandling av domstolens brukere. Domstolen gjennomførte i april 2007 et seminar med sterkt fokus på dommeropptreden. Domstolen skal videre i september 2007 gjennomføre en stor aktørkonferanse med deltakelse av dommere, aktører og forsvarere.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptre i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Det fremgår av lovforarbeidene jf. NOU 1999: 19 side 325 flg, særlig side 326 første spalte at Tilsynsutvalget forutsettes å kunne behandle ”uhøvisk eller utilbørlig” atferd fra dommerens side. Det uttales blant annet at:

”Dette innebærer bl.a. at grov, ubehøvlet opptreden fra en dommers side i et rettsmøte vil kunne gjøres til gjenstand for disiplinær forføyning. Det samme må gjelde (andre) utslag av slett møteledelse...”

Dommeren skal administrere retten ”upartisk og på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt”, jf. domstoloven § 55 annet ledd, og han har ansvar for at forhandlingene ”foregår med orden og verdighet”, jf. domstoloven § 133 første ledd. I det utkast til etisk regelverk som er utarbeidet av en arbeidsgruppe oppnevnt av Domstoladministrasjonen, er det i § 17 blant annet gitt følgende beskrivelse av kravene til dommerens opptreden i retten:

”... Alle som kommer i retten skal møtes med vennlighet og med respekt for den enkeltes rolle. Dommeren må være særlig oppmerksom på aktører som har særskilte behov.

...

Tilliten til rettssystemet styrkes ved at det er en god atmosfære i retten, og dommerens opptreden i forhold til advokater og aktorer må bidra til dette. ...”

Etter Tilsynsutvalgets mening uttrykker arbeidsutvalgets forslag et krav til dommeratferd som ligger innenfor det som følger av det generelle kravet til god dommerskikk og de krav til dommeratferd som følger av domstolloven.

Klageren har som grunnlag for klagen, beskrevet fire episoder under hovedforhandlingen. Forsvareren, advokat E, har bekreftet at klagerens fremstilling, så langt han husker, fremstår som riktig, men E uttaler samtidig at han er svært usikker på de eksakte ord som ble brukt av de impliserte. Innklagede har, så langt han husker, også i det vesentlige bekreftet det hendelsesforløp som er beskrevet i klagen, men særlig med det forbehold at det er en overdrivelse å hevde at han var ”illsint”, og at han ikke kunne ha utvist en tilhører med den begrunnelse at han var tiltaltes bror. Tilsynsutvalget har etter dette lagt til grunn klagerens fremstilling for den videre vurdering, med de forbehold som er nevnt.

Den første episoden som er beskrevet i klagen, gjelder et aggressivt utbrudd fra dommeren mot tiltalte, blant annet med slag av klubben mot dommerbordet. Det er uklart hva som kan ha utløst utbruddet, men det er ikke kommet frem opplysninger om noe som kunne gjøre et slikt utbrudd berettiget. Utvalget finner dommerens atferd uheldig.

Det er deretter beskrevet en situasjon hvor et vitne først hadde fått tillatelse til å fremstå i retten med et spedbarn, og hvor dommeren likevel rettet en aggressiv kritikk mot vitnet for å ha brakt barnet inn da barnet under morens forklaring begynte å pludre og/eller å gråte. Vitnet ble sint på grunn av dommerens utbrudd mot henne, og det ser ut til å ha utviklet seg en krangel mellom dommeren og vitnet hvor dommeren truet med rettergangsbot. Utvalget er enig med dommeren i at det kan være uheldig at vitner tar med seg barn i retten når de gir forklaring. Men når det først er akseptert at barnet tas med inn, skal dommeren behandle vitnet som en person med et særlig behov, og legge til rette for at forklaringen kan gjennomføres. Et aggressivt utfall mot vitnet når barnet blir urolig, tjener ingen fornuftig hensikt og er klart uheldig.

Den tredje episoden er beskrevet som et aggressivt utbrudd mot et vitne som sa ”dritt”. Tilsynsutvalget er enig med dommeren i at det kan være nødvendig av hensyn til forhandlingenes ”orden og verdighet”, at vitners ordvalg korrigeres. Utvalget vil likevel vise til følgende kommentar fra ovennevnte arbeidsgruppe til forslaget til etiske regler på side 59, som utvalget kan slutte seg til:

”Dommeren bør være tilbakeholden med å reagere mot en parts, en tiltalts eller et vitnes ordvalg og ytringsform i den grad dette er et utslag av vedkommendes dagligtale. Dersom dommeren allikevel finner grunn til å reagere, bør dette skje på en saklig og høflig måte, f. eks. ved å be vedkommende uttrykke seg med et annet ordvalg.”

Den siste episoden gjelder utvisning av en tilhører. Det er noe uklart hvorfor tilhøreren ble utvist, og vurderingen av et eventuelt hjemmelsgrunnlag ligger utenfor Tilsynsutvalgets kompetanse. Men utvalget legger til grunn at tilhøreren ble utvist uten noen forutgående tilrettevisning og uten at han fikk forklaring på hvorfor han måtte forlate rettssalen. Dette er uheldig.

I en samlet vurdering finner Tilsynsutvalget for dommere at tingrettsdommer B har opptrådt i strid med god dommerskikk. Han har på en utilbørlig måte unnlatt å behandle tiltalte og vitner med den vennlighet og respekt som dommerrollen krever, og dermed

heller ikke opptrådt på en måte som gir domstolen tillit og respekt. Den moderne dommerrolle handler ikke først og fremst om å kreve respekt eller å sette seg i respekt, men om å vise respekt for de mennesker domstolen betjener.

Utvalgets konklusjon er at tingrettsdommer B gis kritikk, jf. domstollovens § 236 andre ledd.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

Tingrettsdommer B gis kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.